

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Dispvatio LXXIII. De motu Angelorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

VI.
Dicine possit
Angelus in
corpore as-
sumpto verè
comedere.

Unde quæstio fortassis est de nomine, utrùm Angelus in corpore assumpto dicatur verè comedere, ut de Angelis loquitur Scriptura Genesis 18. v. 9. qui apparuerunt Abraham, de quibus dicit, cum comedissent &c. & hoc affirmat Halensis, Scotus, Gabriel & alii, qui proinde ad veram comestionem aliud non requirunt, quàm comminutionem cibi, & illius trajectionem in interiores corporis partes, quæ omnia cum per solum motum localem fiant, non est inquit, cur præstari nequeant ab Angelo corpore assumente. Sanctus Thomas econtrà cum suis negat Angelum comedere, unde & Angelus Raphael Tobie 12. v. 19. Videbar, inquit, manducare, & bibere. Sed ut dixi, multum in hoc est de nomine.

Advertendum tamen licet hæc & alia hujusmodi actiones, ut motus progressivus, quoad substantiam provenire possit ab Angelis in corporibus assumptis, non tamen ita ut per sympathiam quandam unum membrum moveatur medio alio, idque ex motione & directione phantasmatis cum influxu cerebri spirituumque vitalium & animalium, quod ad proprium motum progressivum animalis lib. 1. de anima requirit Aristoteles. Idem iudicium est de locutione, quæ cum ab Angelis in corporibus assumptis non fiat per organa vitalia, ac dirigente phantasia, non proprie loquuntur in iis Angeli, licet hanc etiam iis, sicut comestionem tribuat Halensis.

VII.
Motus proprie progressivus Angelus in corpore assumpto non competit.

Nec etiam dicuntur proprie loqui.

DISPUTATIO LXXIII.

De motu Angelorum.

SECTIO PRIMA.

An & quomodo moveantur Angeli.

I.
Certum est
Angelos moveri localiter.

UOAD primum indubitatum videtur Angelos moveri localiter, id enim sæpe testatur Scriptura affirmans Angelos de loco in locum moveri. Sic mali Angeli de Cælo in terram deturbati dicuntur, sic anima Lazari ab Angelis ad sinum Abraham deportata, circumire etiam & perambulare terram, quæ apertè innuunt mutationem loci & motum localem.

II.
Potest Angelus moveri successivè & continuè.

Circa motum ergo Angelicum quæritur primo: possint Angelus moveri successivè & continuè. Resp. cum communi sententiâ posse, idque sive in spatio divisibili existat, sive constitutur in puncto. Prima pars de Angelo existente in loco divisibili est communis: eam tenet Suarez lib. 4. cap. 20. num. 7. Vasquez disp. 195. cap. 6. Granado hic, disp. 4. Arrubal & recentiores communiter, ex antiquis eandem sententiam docet Scotus, Ocham, Gabriel, & alii: imò hoc idem sentire videtur S. Thomas hic quæst. 53. art. 1. & 2. licet contrarium insinuaverit in 1. Dist. 37. quæst. 4. art. tertio: nec meo iudicio major est difficultas de Angelo in indivisibili constituto.

III.
Varii modi explicandi motum Angelus continuum & successivum.

Potest itaque Angelus vel in puncto vel parte aliqua minimâ existens continuè & successivè, versus aliquam, vel etiam omnem spheram suam partem se movere; potest insuper in maiore parte spatii existens, illam paulatim successivè relinquere, vel tandem novum totum spatium successivè paulatim & continuè acquirere, ut hinc exempli gratia Romam à motu nunquam cessando tendere. Ratio autem hujus est, quia nulla peculiaris major hic cernitur difficultas, quàm quòd Angelus in entitate indivisibilis, existat in loco divisibili, præsertim si ubicatio ipsius dicatur esse divisibilis, sed licet statuatur ubicatio indivisibilis non repugnat id fieri juxta illius sententiæ auctores; asserunt siquidem nihil esse contra con-

Non obstat hujusmodi motui quod Angeli ubicatio sit indivisibilis.

ceptum spiritus quod res aliqua divisibilitatem habeat secundum partes priores & posteriores etiam in ordine ad locum, sicut in ordine ad tempus contingit in duratione.

Secunda etiam pars de Angelo existente in puncto, licet in hoc sit major difficultas: Probatur, non enim repugnat aliquid indivisibile successivè & in tempore correspondere loco divisibili, & majori se; sic enim quævis res, etiam materialis successivè correspondet loco se majori, & omnes qui cum Aristotele & S. Thoma puncta admittunt in continuo, fateri necessarid hoc debent de quovis puncto in re materiali: quodcumque siquidem movetur lapis, quodvis in eo punctum continuè & successivè movetur upà cum partibus, quas, ut constat, non relinquit, ergo in tempore immediate post quietem, quando erat in puncto spatii, debet successivè correspondere, seu pertransire spatium loci divisibile: verum est quidem permanenter, & in quiete non potest punctum correspondere spatio majori se, sicut nec potest res alia quæcumque materialis, & successivè, at in motu hoc neutri repugnat, cum nunquam simul sit in loco se majore. Unde hanc etiam partem tenet Scotus in 2. disp. 2. q. 9. ad 3. principale, & alii.

IV.
Ostenditur Angelum in puncto existentem posse se movere successivè.

Nil vitiat rem indivisibilem spatio divisibili successivè respondere.

Notandum verò, si Angelus existens in palmo in hac parte scholæ in instanti A, moveretur in instanti sequente ad duos palmos proximos, vel etiam ad totam scholam se extenderet (quod nunquam fieri possit postea videbimus) hoc inquam si contingeret, non esset motus successivus, sed simultaneus: esto enim in hoc casu, ordine naturæ quædam foret successio, sicut in opinione statuente gradus qualitatum heterogeneos, quando unico instanti in eadem parte aëris producuntur sex gradus lucis, sextus gradus ordine naturæ produciuntur post 5. primos, nec nisi illis productis haberi potest: ita in præsentia, cum posito quòd retineat priorem locum, ad tertium palmum spatii pervenire nequeat, nisi occupando secundum, neque enim naturaliter esse simul potest in duobus locis disjunctis, ut supra diximus. Hæc tamen non est proprie motus successivus, is quippe solum censetur, qui duratione est successivus, requiritque plura

V.
Qualis sit motus Angelus qui dicitur aut tres palmos spatii instanti simul acquirere.

Non tempore, sed natura prius undè palmum spatii acquirere, quàm alii.

plura instantia, vel partes temporis, & ut ita acquiratur spatium illud, ut prius duratione unam illius partem occupet, quam aliam.

VI. An in praedicto casu dicatur Angelus transire per partes intermedias

Quaestio proinde est de nomine, utrum tunc dicatur Angelus transire per partes intermedias: transire enim proprie loquendo significat ita ad locum aliquem ulteriorem pervenire, ut fuerit in mediis illas relinquendo, vel saltem ut prius eas occupet, quam postremam, in nostro autem casu simul occupat omnes: si tamen per transire, ordinem tantum quis naturae intelligat, juxta jam dicta, dici poterit Angelus transire per partes spatii intermedias, & sic pertingere ad postremam.

VII. Angelus duos spatii palmos simul acquirere, nisi simul acquirat per medium.

Et eodem modo respondetur ad quaestionem quae moveri solet, utrum scilicet Angelus in hoc casu dicatur locum ultimum acquirere per medium, acquirat enim illum per medium naturam, acquirat enim illum per medium naturam, sicut aer acquirat sextum gradum lucis in instanti per quinque priores, non tamen in omni rigore dici potest acquirere ultimum locum per medium, hoc enim sonat successionem localem motus, ita ut prius tempore unam partem loci occupet, quam aliam, quae tamen successio hic nulla est, sed omnimoda simultas.

SECTIO SECUNDA.

De aliis quibusdam ad motum Angeli successivum spectantibus.

I. Angelus dilatari se posse, & contrahere.

Quaeritur ulterius, utrum Angelus dilatari se possit, & contrahere, id est utrum in puncto, vel parvo aliquo loci spatii existens, ad aliud se spatium queat extendere, prius spatium vel punctum retinens, vel si in majore aliquo spatio sit, totum illud praeter unum palmum aut punctum possit relinquere. Resp. generatim loquendo hoc neque difficile videri, nec supra vires naturae Angelicae, quod enim aliqui dicunt involvere contradictionem, Angelum scilicet moveri simul & quiescere, cum in loco illo priori, quem adhuc retinet, non moveatur, hoc ipsimet solvere debent in animam rationalem, in corpore existente, quae moto solo brachio, vel pede in illis moveatur, in corpore reliquo immota; quod etiam contingit, dum in nutritione ad novas alimentum partes extenditur.

Idem quoad animam coram informante.

II. Sola ubicationis mutatio non sufficit, ut Angelus dicatur moveri.

Dicunt aliqui, in hoc casu nullibi proprie loquendo Angelum dici posse quiescere, ne in illo quidem loco, quem retinet, quia inquirunt, etiam ibi ubicatione prior mutatur, & alia succedit. At sane hoc non sufficit ut illo loco dicatur moveri, cum moveri, loci mutationem essentialiter importet, alioqui, si Angelo in solo palmo existente, Deus ablata priori ubicatione palmari aliam illius loco substitueret, Angelus moveretur, quod nullus dicet.

III. Angelus in hoc casu, quamvis prius spatium retineat, non potest dici simpliciter non moveri.

Verum est quidem simpliciter & absolute dici in eo casu non posse Angelum non moveri, & hoc sensu quiescere; cum enim negationes, ut dici solet, sint malignantis naturae, ut res aliqua absolute non moveatur, debet nullibi moveri. Quare si Angelus in duobus locis, etiam disjunctis & distantibus, caelo scilicet & centro terrae existens, in altero moveretur, dici simpliciter non posset eum non moveri, multo ergo minus quiescens in loco solum inadaequato: sicut nec corpus Christi dici potest simpliciter non unitum speciebus Eucharisticis, licet in caelo illis non uniat.

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

Ad argumentum itaque dico, nihil in eo esse incommodi, quod Angelus in uno loco moveatur, in alio quiescat, ut in animam rationalem concedendum esse ostendimus. Vel itaque, quod putat probabilis, & late probavi Disp. 13. Phys. sect. 5. & 6. ubi ubi Angelica est divisibilis secundum diversas partes Heterogeneas, diversis spatii partibus correspondentes; in eo autem casu nulla est difficultas, cum retenti priori ubicatione partiali novas ei queat partes adungere; vel ubi ubi haec est indivisibilis, quo posito dicunt illius sententiae auctores eam momentis singulis totam mutari, in quo tamen majorem existimo esse difficultatem.

IV. Nil vetat Angelum in uno loco moveri, in alio quiescere.

Vel tandem dici posset cum P. Hurtado disp. 2. de anima in nova editione num. 890. in eo casu posse Angelum acquirere novam ubicationem totalem, priore adhuc retenta; totalem inquam, id est a priori realiter distinctam, non tamen in eodem cum illa loco existentem, quod enim non repugnet hujusmodi duplex actio, unio, vel ubi ubi totalis, vel altera totalis, altera partialis, etiam naturaliter, ostendi in libris de anima disp. 8. ubi ex hoc capite dixi non repugnare ut formae materiales perfectorum viventium sint indivisibiles, ut quidam contendebant, ratione scilicet duplicis actionis & unionis totalis, vel unius totalis & alterius partialis in nutritione equi exempli gratia; nam ut ibi late ostendi, tunc solum repugnat duplex actio, vel unio sive totalis sive partialis ejusdem rei, quando foret superflua; solum autem censetur superflua, quando est in eodem loco, & eadem parte materiae, & consequenter quicquid fit per unam actionem, fit per alteram: at verò, si actio vel unio sit in diverso loco, & diversa parte materiae, nulla est difficultas, cum habeat diversum munus, ut loco citato fuse declaratum est.

V. Duplex actio, unio, & ubi ubi, quomodo inter se non repugnant.

Quando duplex actio totalis, vel una totalis, altera partialis, non censetur superflua.

Quaeritur tertio: utrum Angelus accidentia omnia, puta intellectionem, volitionem, &c. quae in uno loco habet, habeat etiam necessario in omni, ubi existit naturaliter. Existimo universum loquendo nullam hujus rei esse necessitatem: licet enim accidentia illa, quae in suo esse non dependent a voluntate Angeli, suntque etiam independentia a loco, naturali sequela comitentur substantiam Angeli, eaque proinde habeat forte Angelus naturali necessitate ubicunque est, quae tamen subsunt liberae ejus voluntati, quales sunt intellectiones multae, & volitiones, sicut potest Angelus iis omnino carere, ita & in hoc vel illo loco inadaequato elicere, & non necessario in omni; sicut multi intellectionem nostram asserunt, non per totum corpus una cum anima diffundi, sed in solo cerebro existere, quod cum communi sententia proximè diximus de motu animae in solo brachio, vel pede.

VI. An Angelus ubique omnia sua habeat accidentia.

Angelus accidentia libera ejus voluntati subiecta, non necessario habet in omni loco, ubi existit.

Casu autem quo haberet assensum & volitionem respectu alicujus objecti in uno loco inadaequato, seu palmo spatii, non potest naturaliter habere dissensum aut nolitionem in alio, non ratione contradictoriorum praecise, sed ob diversitatem loci, varia quae inde sequerentur incommoda, ut eundem Angelum in hoc palmo vel angulo mereri & esse bonum, in illo peccare & esse malum; item conari simul ad repugnantia, si enim in hoc angulo haberet virtutem movendi se adaequate versus orientem, in illo versus occidentem, hic petendi caelum, ibi centrum terrae conaretur ad pugnantia, non minus quam si in eodem profus loco simul objecta illa vellet ac nollet.

VII. Eiusdem rei volitionem simul & nolitionem in diversis locis inadaequate habere nequit Angelus.

VIII. Differentia quoad hanc inter Angelos in duobus & eodem loco existantiam.

Cum ergo hæc sequantur inconuenientia, quæ per se indigna apparent perfectione Angelicâ, non videtur vis ei ad hoc à naturâ tributa. Cum etiam existat Angelus planè indivisibiliter in hoc loco, & per modum unius, operari etiam debet per modum unius. Angelus autem in duobus locis planè distinctis cum nullam haberet connexionem in uno loco secum ut in alio, hæc omnia posset sine incommodo.

SECTIO TERTIA.

Vtrum moveri Angelus possit motu discreto.

I. Quid motus discreti nomine intelligatur.

MOTUS discretus est, quando Angelus in uno loco existens sive adæquato sive inadæquato, palmo exempli gratiâ, illum totum relinquit, & alium totum palmum, vel alterius magnitudinis locum, præcedenti proximum acquirit. Quando ergo Angelus in uno instanti relinquens totum primum palmum spatii, acquirit eodem instanti totum secundum, & alio instanti sequente relinquens secundum, acquirit similiter tertium, & sic deinceps, hæc ratione ab uno Gymnasii angulo ad alium per instantia interpolata tendit, acquirendo simul & deperdendo per diversas hæc mutationes novum & novum palmum spatii, dicitur propriissimè motus discretus.

II. Alius motum discretum explicandi ratio.

Modus quo anima ad novam partem per augmentationem extenditur.

Alius etiam motus Angeli dici potest discretus, quando scilicet Angelus retinens adhuc priorem palmum spatii extendit se in instanti ad alium, & in alio postea instanti ad alium, retinendo duos priores, & sic deinceps, donec tandem toti scholæ correspondeat: sicut nonnulli explicant extensionem animæ in agmentatione ad novas & novas partes materiæ, per nutritionem aggregatas, nos autem de priori quærimus, utpote in quo præcipua sita sit difficultas.

III. Moveri potest Angelus motu discreto.

Quo pacto Angelus sit in loco indivisibili.

Prima Conclusio: potest Angelus illo modo in instanti totum priorem palmum relinquere, & totum proximum acquirere: ita Suarez lib. 4. cap. 21. & alii. Ratio est, nulla quippe in hoc cernitur repugnantia naturalis, nec quidquam vires Angeli excedens; cum ergo liberè in toto illo spatio existat, sicut liberè se in illo posuit, ita integrum ei est illud relinquere, & in quovis proximo versus quamcumque partem se collocare. Confirmatur: Angelus, esto sit in loco divisibili, non tamen ita ut pars parti & totum toti respondeat, sed totus est in toto & totus in qualibet parte spatii, ex quo fit, ut nullam requirat in acquisitione novi loci divisibilis successionem, sed potest totus primò incipere, & in toto, & in qualibet parte, sicut in qualibet postea perseverat.

IV. Sequi videtur duo instantia sibi invicem immediate succedere.

V. Incipit & desinit intrinsecè & extrinsecè.

Dices hinc sequi, duo instantia sibi invicem immediatè succedere, quod tamen cum Aristotele & communi philosophorum sententiâ suppono esse falsum: sequela probatur; prior enim presentia desinit in instanti intrinsecè, seu per ultimum suum esse, ita ut dici possit, nunc est, immediatè postea non erit: ergo permanet toto illo instanti, ergo acquisitio novi loci fieri debet instanti sequente, ergo duo instantia sunt simul.

Ad solutionem notandum ex Disp. 37. Phys. sect. 3. rem quæ incipit intrinsecè, seu per primum esse, & quæ desinit extrinsecè, seu per primum non esse, incipere & desinere in instanti, rem verò quæ

incipit extrinsecè, seu per ultimum non esse, & desinit intrinsecè, seu per ultimum esse, incipere & desinere in tempore. Hoc confusionis vitandæ gratiâ præ oculis semper habendum.

Ad argumentum itaque respondeo, in nostrâ sententiâ non sequi, duo instantia sibi invicem immediatè succedere, sed eodem indivisibili instanti; & prior palmus totus simul desinitur, & totus novus acquiritur. Itaque prior ubicatio in illo instanti tota destruitur, quæ proinde desinit per primum non esse & extrinsecè, altera verò nova ubicatio in palmo sequente tota simul producit, & incipit per primum esse & intrinsecè, sicque primum non esse unius est primum esse alterius. Immediatè ergo ante hoc instans non præcessit instans aliud, sed tempus quietis, sicut in generatione substantiali, eodem instanti quo una forma expellitur, alia inducitur, & generatio unius est corruptio alterius. Plura hac de re sectione sequente.

VI. Eodem instanti, quæ una ubicatio destruitur, alia palmæ ubicatio producit. Res hac de claratio generationis forma substantiali.

SECTIO QUARTA.

Solutione cujusdam difficultatis magis explicatur motus Angeli discretus.

Hæc tamen responsio aliis non placet, & sic contra eam obijciunt: Angelus novum hunc locum acquirit imprimendo sibi impetum, qui connaturaliter locum illum & ubicationem petat, ergo in illo instanti impetum illum producit, ergo in illo instanti est in aliquo loco, etiam pro illo priori quo impetum producit, cum implicet aliquid esse proximè aptum ad operandum, nisi existens in aliquo loco & tempore.

Contra primò: multi siquidem negant requiri in Angelo hujusmodi impetum, ut se moveat, imò dicunt Angelum posse lapidem, aut rem aliam sibi extrinsecam, per se immediatè sine impetu producto movere, si illi sit propinquus: ita Suarez, lib. 4. cap. 31. & in Metaphys. Disp. 35. Vasquez 1. p. disp. 182. & disp. 218. Grando tract. 9 disp. 5. num. 5. & alii: & sanè ægrè assignatur ratio, cur non possit Angelus æquè per se immediatè producere motum, & ubicationem, ac impetum.

Contra secundò: sit necessarius impetus; at cur illum in se nequit illo ipso instanti producere. Dices, quia non potest quidquam producere, existens nullibi, imò nec præcindens ab omni loco. Contra: etiam secundum hos auctores potest Angelus aliquid producere prout præcindit ab omni loco, dicunt enim impetum, per quem Angelus in hoc instanti statuit se in novo loco, seu palmo proximo, produci ab eo in tempore immediatè præcedente, & ulterius addunt, ideo nihilominus Angelum in illo tempore non moveri, quia iniquitè ultimum complementum illius impetus, seu modificatio, quam tamen volunt esse necessariam, ut impetus operetur, producit in illo instanti. Pro quo ulterius

Sic Argumentor: Angelus pro illo priori, quo producit complementum illud istius impetus, vel nullibi est, vel ab omni ubicatione & loco præcindit, ergo aliquas saltem operationes potest producere absque eo quod prius intelligatur cum certo loco conjunctus. Antecedens probatur: Angelus pro priori, quo in illo instanti producit comple-

I. Dicitur sequi Angelum esse in illo loco, antequam sit in illo.

II. Negari multum Angelum, ut rem aliquam moveret, dicitur in ea præcedere impetum.

III. Potest Angelus in illo instanti producere impetum.

Est etiam debet moveri, Angelum, ut abstrahat eum ab omni loco, posse operari.

IV. Ulterius esse dicitur Angelum in hoc loco, ab omni loco, pro illo priori præcindente.

SECTIO QUINTA.

Alio modo ostenditur non sequi duo instantia temporis sibi immediate succedere: ubi, an res indivisibilis produci possit in tempore.

ALIO etiam modo Responderi potest ad argumentum supra sect. 3. num. 4. positum, quod contendebat ex illo motu discreto Angeli sequi debere duo instantia sibi esse immediata. Respondetur, inquam, etiamsi Angelus quiescat usque ad ultimum instans terminativum inclusive, posse nihilominus ubicationem in proximo palmo incipere extrinsecè, seu per ultimum non esse, atque adeo produci in tempore, immediate instans illud subsequente.

Dices: hæc ubicatio, qua constituitur Angelus in sequente palmo, est, ut disputationis gratia supponimus, indivisibilis (vel si ponatur divisibilis & composita & partibus & punctis, eadem est difficultas, cum supponamus omnes illius partes & puncta respectu sui produci simul, ergo non potest incipere ubicatio illa per ultimum non esse, & extrinsecè, seu in tempore, planè enim implicare videtur, ut res indivisibilis producat in tempore; sic enim produceretur successivè, contra illius essentiam; quidquid enim producitur successivè habere debet partes, quarum una producat post aliam, sicut contingit in horâ, gradibus caloris, & aliis hujusmodi.

Contrâ primò: non magis obstat indivisibilitas entitativa alicujus rei quo minus producat in tempore, quam quo minus in tempore destruat: sed indivisibilitas non obstat destructioni ejus in tempore: ergo nec productioni. Major videtur certa: quæ enim major difficultas, ut id quod nullas habet partes producat in parte temporis, quam ut in eadem parte temporis destruat: quo namque fundamento plures requirentur partes ad unum potius, quam ad aliud: consequentia etiam videtur clara. Minor itaque probatur: instans, seu mutatum esse temporis (suppono hæc opinionem Aristotelis de constitutione continui ex partibus & punctis, quam omnes fere auctores contrariæ sententiæ admittunt) desinit intrinsecè, seu per ultimum esse, & in tempore, ita scilicet, ut sit verum de eo dicere, nunc est, immediate post non erit; ergo desinit successivè ex parte temporis. Confirmatur: punctum temporis durare tantum potest per unicum instans, alioqui non esset punctum, sed pars, haberet quippe existentiam & durationem divisibilem; ergo non potest manere nisi ad instans; ergo perire immediate debet post instans temporis imaginarii, sed immediate post hoc instans sequitur pars temporis; ergo perit in parte temporis; ergo hoc sensu successivè; ergo & punctum, vel alia quævis res indivisibilis produci similiter potest successivè & in tempore.

Contrâ secundò: quando calor expellit frigus, omnes partes caloris producuntur in tempore; quando ergo pars tertii vel quarti gradus caloris inducitur in subjectum, simul unitur prioribus gradibus; nec enim ad minimum tempus potest esse in subjecto quartus gradus, quin uniatur tertio, ut omnes fatentur; ergo producitur unius; ergo simul cum parte illa producitur illius unio; ergo producitur in tempore, sicut pars quam unit, & idem

complementum illud impetus, non est in priori loco seu palmo: hoc evidens videtur, cum ubicatio prior illo instanti destruat, ut supponimus, sicque eodem instanti reali esset in illo palmo loci, & non esset: sed nec est pro illo priori in palmo sequente, impetus enim ut completus, est juxta illos vel physicum principium illius motus, vel saltem aliquid antecesser determinans ad productionem motus & ubicationis in palmo sequente, ergo pro illo priori non habet illam ubicationem, nec enim potest illam prius habere, quam producat, nec produci prius potest, quam omnia ad illius productionem determinantia existant.

Endem est difficultas de modificatione, ac de impetu.

V. Respondeo ergo, quidquid sit de aliis operationibus, ad quas fortè requiritur ut res prius sit in loco certo, ad actionem tamen quæ se statuit in loco, hoc non requiritur; sicut secundum philosophos, licet ad alias actiones requiratur substantia, juxta illud, *Actiones sunt suppositorum*, prærequiri tamen nequit substantia ad productionem sui. Idem ergo esse potest de productione ubicationis.

VI. Dico itaque Angelum producentem hanc ubicationem, quæ figuratur hic, non propriè operari hic, nisi, sermo sit de toto instanti reali: pro illo enim priori, quo operatur, præscindit ab omni spatio, ac proinde pro illo priori, dici propriè non potest, vel esse, vel agere in illo spatio: cum enim sit in spatio per ubicationem, & pro illo priori ubicationem non habeat, non potest pro illo priori, vel esse, vel operari ut in spatio: solum ergo est in loco illo pro aliquo posteriori, cum pro posteriori tantum habeat formam, per quam in loco illo constituitur.

VII. Dices: pro illo priori est alicubi, implicat quippe, ut sæpe diximus, rem esse & nullibi esse. Respondo negando antecesser: pro illo enim priori præscindit ab omni loco: quamvis autem implicet rem esse pro toto aliquo instanti reali, & non esse in aliquo loco, non tamen implicat pro aliquo priori ab omni loco præscindere. Nec tamen hinc sequitur, rem illam esse nullibi, hoc enim sonat illam habere negationem omnis ubicationis, quod ei non competit pro illo priori, sic namque toto instanti reali haberet negationem omnis ubicationis. Pro illo ergo priori præscivè se habet respectu omnis, & ubicationis, & negationis illius, sicut potentia libera ab actu & omissione actus.

VIII. Dixi supra num. 5. quidquid sit de aliis operationibus, ad producendum ubicationem non requiri, ut res prius sit in loco; mihi enim valde probabile videtur rem aliquam ut operetur, quantum est ex se, non requirere ut sit in aliquo spatio, licet stantibus rebus ut modò sunt, non possit non operari in aliquo, quod scilicet spatium undique in immensum diffundatur, naturâ autem immensæ est, ut omnia in se complectatur, qua etiam de causa nihil esse potest, & non intinè præfens Deo. Quare non video cur res aliqua ad operationes immanentes requiratur, quantum est ex se, aliquem locum, directè saltem, & immediate, ut cur anima ad hoc ut per emanationem producat suas proprietates & potentias, si distinguantur, indigeat ut sit in aliquo spatio, vel etiam in tempore. Applicatio ergo in agente requiritur ad operationes tantum transeuntes, ut cum ignis producat calorem in ligno, & alia id genus.

Pro illo tantò priori res illa dici nequit esse nullibi.

Res, ut operatur, saltem immanenter, non requiritur ut sit in aliquo spatio.

Existentia in loco requiritur tantum ad actiones transeuntes.

I. Nil obstat, quo minus ubicatio illa produci possit in tempore.

II. Perinde est, si ubicatio illa palmaris sit indivisibilis, si autem divisibilis. Dicunt si sit indivisibilis non posse produci in tempore.

III. Equè potest aliquid indivisibile produci, ac destrui in tempore.

Instans tantum esse temporis perit successivè ex parte temporis.

Punctum temporis duratione habet indivisibilem, sicque perit in tempore.

IV. In productione successiva caloris, punctum illius producitur in tempore.

*Punctum
aeris frigi-
dis in tem-
pore destrui-
tur.*

idem est de destructione unionis tertii vel quarti gradus frigoris, quæ scilicet eodem tempore destruitur, quo pars frigoris, & hæc eodem tempore definit, quo pars caloris inducitur; ergo fatendum est aliquid indivisibile posse produci successivè, seu in tempore. Confirmatur: nihil frequentius quàm ut dicatur aliquid durasse vel durare per unicum solum instans, sed quod per unicum solum instans durat, necessariò perit in tempore, ergo.

*V.
Ubiatio hæc
producitur
successivè,
successione
extrinsecâ,
non intrin-
secâ.*

*Destruitur
ubiatio illa
simultanè
ex parte sui,
non ex parte
temporis.*

*VI.
Aliud est,
rem aliquid
produci suc-
cessivè ex
parte tem-
poris, aliud
ex parte sui.*

V. Quando itaque dicitur ubiatio illa, & quidquid indivisibile producitur in tempore, producitur successivè, distingo: producitur successivè successione extrinsecâ, seu ex parte tēporis, concedo; successione intrinsecâ, seu ex parte sui, nego; hæc autem sola successio est, quæ requirit plures partes rei producendæ: alia enim solum eas requirit ex parte temporis. Res ergo hæc producitur & successivè & simultanè; successivè ex parte temporis, cum in productione correspondeat alicui parti temporis; simultanè, ex parte sui, non tamen instantanè: hoc enim sonat rem illam in productione correspondere unico instanti temporis.

VI. Cùm ergo dicitur, res illa producitur in tempore; ergo non simul, semper distingui debet consequens; ergo non simul ex parte temporis, concedo consequentiam; ex parte sui, nego: cùm etiam in se nullas habeat partes, necessariò ex parte sui produci debet simul. Et eodem modo respondere tenentur adversarii in destructione instantis, quam fatentur fieri in tempore: pari enim ratione arguere quis posset, quod destruitur in tempore destruitur successivè, quod autem successivè destruitur, ita destrui debet, ut pars pereat post partem; ergo instans habere debet partes: solvere proinde hic ipsi debent suum argumentum.

SECTIO SEXTA.

Argumenta contententia non posse aliquid indivisibile produci in tempore.

*I.
Res per acci-
dens suc-
cessiva po-
test produci
simul, non
res successi-
va essentia-
liter.*

*II.
Aliud est de
productione
rei indivisi-
bilis, ex par-
te spatio, &
ex parte tē-
poris.*

I. OBJICIES primò: Si res permanens, & indivisibilis, ut punctum, ubiatio, Angelus, &c. produci possunt in tempore & successivè; ergo & res successiva produci poterit simul, & in instanti; ergo diversæ partes temporis poterunt simul poni à parte rei. Distinguo primum consequens; ergo res per accidens successiva produci poterit simul, concedo consequentiam, sicque multæ partes caloris possunt simul in subiectum induci: res essentialiter successiva produci poterit simul, nego: hujus enim essentia est, ut nullæ duæ illius partes sibi coexistant, sed essentialiter petit ut una producatur post aliam: sicut è contrà instans temporis, quia essentialiter petit non durare nisi per instans, produci nequit in tempore.

II. Objicies secundo: Punctum materiæ, vel quantitatis, non potest produci in spatio loci divisibili; ergo nec produci poterit in spatio temporis divisibili. Respondeo latam hic esse disparitatem, indivisibile quippe materiæ essentialiter petit non correspondere spatio loci divisibili; cùm namque sit essentia sua indivisibile extensionis, ex formalissimo suo conceptu postulat non extendi ad duas partes loci, sicut jam diximus de instanti respectu duarum partium temporis: At verò quod coexistat

res permanens indivisibilis spatio divisibili temporis nulla est repugnantia, ut apertè constat in Angelo, animâ, puncto, &c. quæ multis annis durant.

Objicies tertio: Hinc sequi actionem illam productivam Angeli, puncti, &c. fore & primam illorum productionem, & conservationem; quod tamen implicare videtur contradictionem, cùm conservatio denotet primam productionem præcessisse. Respondeo licet hæc res multum habeat de modo loquendi, actionem non dici propriè conservativam, nisi post aliquod tempus completum, seu certo aliquo instanti terminatum.

IV. Accipit ergo hæc actio denominationem conservationis solum post instans aliquid, quando jam dici potest completa in esse: usque ad illud verò dicitur prima productio, quia usque ad illud res est in primo produci; tunc autem solum dicitur completè producta; & toto tempore sequente sortitur nomen conservationis. Fortè tamen dici posset virtualiter prima productio & conservatio, cùm duabus actionibus æquivaleret, quarum una esset instantanea, & primò rem produceret, alia eam brevi aliquo tempore conservaret.

V. Thomistæ, ut descendant motum discretum Angeli, dicunt posse duo instantia sibi invicem immediatè succedere, & tempus Angelicum constari volunt ex instantibus; per instantia tamen intelligunt diversas operationes Angelorum. Sed secundum hanc explicationem posset instans Angelicum extendi ad diem, vel horam, cùm tamdiu Angelus operationem suam continuare possit: quare hæc instantia ad motum discretum Angeli explicandum parum sunt idonea: nec per ea vitant difficultatem, cùm hæc operationes correspondere debeant nostro tempori: de illis ergo quomodo, indivisibiles cùm sint, elici queant in tempore, eadem est difficultas.

VI. Imò impossibile videtur constitui tempus Angelicum ex illis operationibus intellectus, vel voluntatis: si enim alia non sit mensura motus Angelici quam illæ operationes, omnes Angelorum actiones æqualiter durarent, cùm æqualiter sint operationes Angeli: sequela autem est planè falsa; certum quippe est unum Angelum diutius in operatione aliquâ persistere, quàm alium. Tandem ergo aliquando ad durationem motus & aliarum, operationum Angelicarum explicandum ad tempus nostrum iis est recurrendum.

SECTIO SEPTIMA.

Positne Angelus ad locum distantem pervenire, non transeundo per medium.

I. SENSUS quæstionis est, an Angelus in hoc Gymnasio existens possit aliò, ad forum intermedio, nec per illud transeundo. Multorum hac in re opinio est, nullam apparere repugnantiam quomipus id, etiã naturaliter, contingat: ita Thomistæ, communiter, Cajetanus, Capreolus in 2. d. 6. q. 1. conclusionè 3. Ferrara 3. contra Gentes, cap. 102. Bannes, & alii; quos etiam sequitur Valquez hic, disp. 196. cap. 2. licet ob diversum fundamentum, quòd nimirum, cùm secundum ipsum, Angelus sit in loco, non instar aliarum rerum, sed solum

*III.
Dicitur autem
ubiatio
hujus pro-
ductivæ, et
simul prima
illius produ-
ctio, & de-
servatio.*

*IV.
Respondetur,
esse primam,
illius produ-
ctionem for-
maliter, et
servativam
virtualiter.*

*V.
Ratio motus
discretum
Angeli de-
clarandi per
diversas ope-
rationes
Angelicas.*

*VI.
Tempus An-
gelicum per
hujusmodi
operationes
explicari
nullo modo
potest.*

*I.
Status pro-
sentis quæ-
stionis.*

*Afferunt
aliqui posse
hoc fieri na-
turaliter.*

Valquez, & aliorum hoc explicandi modus reperitur.

solum per unionem ad corpus, & ulterius hæc unio sit subiecta voluntati Angeli; sicut, inquit, potest ille omnino nolle habere ullam unionem ad corpus, & absolvi ab omni loco, ita & se pro libito coniungere poterit corpori distanti, non volendo unionem cum propinquo. Sed hoc fundamentum jam ostendimus esse nullum, sicut & illud quod dicunt alii, Angelum esse presentem tantum per operationem, sicque posse velle operari in remoto, quamvis operari nolit in proximo. Hanc etiam sententiam probabilem censet Suarez hic, lib. 4. cap. 18. num. 9.

II.
Proposuitur sententia negans posse Angelum ad locum distans per venire, non transiundo per medium.

Alii tamen negant posse Angelum, ad locum distans pertingere, non transiundo per medium, vel saltem in eo non existendo: ita D. Bonaventura in 1. d. 37. se cunda parte distinctionis, art. 2. q. 2. Halensis, Albertus, Scotus in 2. disp. 2. quest. 12. Suarez citatus cap. 19. Molina, Arrubal, Granada Tract. 9. d. 4. num. 11. & alii ex Recentioribus. Licet ergo concedant hi Auctores posse Angelum hic in palmo A. existentem se per motum discretum collocare in palmo proximo, vel relinquendo priorem palmm spatii, vel illam retinendo, negant tamen posse hoc modo existere illum in palmo tertio, quin sit vel fuerit in secundo, idque relinquendo primum palmm: si enim illum retineat repugnat ex alio capite Angelum esse in tertio palmo quin sit in secundo, nempe quod sequeretur illum esse simul in duobus locis discretis, quod jam ostendimus fieri naturaliter non posse.

III.
Non rectus querendum hanc sententiam defendens motus.

Probant aliqui: Angelus enim inquit non alio modo se transferre potest in distans, quam producendo in se aliquid eo instanti, quo locum illum acquirat, sed nihil eiusmodi potest illo instanti producere: prius enim applicari debet loco, quam in illo operetur. Sed ad hoc jam sæpe diximus, quidquid sit de aliis operationibus, ad operationem illam quæ producitur ubicatio, & cætera ad eam requisita, non est necessarium ut prius sit in loco: sic enim prius haberet effectum formalem, quam formam, ut latius dictum est supra Sect. 4. num. 5. & 6.

IV.
Ex eo quod Angelus nequeat esse, & nullibi esse, non sequitur debere eum transire per medium.

Probant alii secundo: Sicut namque juxta supra dicta, non potest Angelus esse & nullibi esse, seu nisi ubicationem habeat in certâ aliquâ & determinatâ parte spatii, ita nec videtur mutare posse ubicationem, & pervenire ad spatium remotum, nisi prius transeat per propinquum, eadem quippe videtur utriusque ratio. Hoc tamen argumentum non probat intentum: dici enim potest, peculiarem esse causam cur existere debeat in aliquâ determinatâ spatii parte, quod scilicet spatium sit in

immensum undique diffusum, ut latè ostendi Disp. 33. Phys. sect. 5. 6. & 7. at verò nulla talis necessitas apparet, cur transire necessariò debeat per locum proximum, si velit esse in remoto.

Probant tertio: Nam alioqui, inquit, cur non poterit Angelus secum eodem modo deferre corpus, & illud in loco remoto statuere, quin fuerit in propinquo. Sed neque hoc convincit: siquidem juxta hos ipsos auctores, potest Angelus per motum discretum se simul in toto palmo proximo constituere, & tamen non concedent ipsi posse eum hoc modo corpus aliquod palmare, totum simul in palmo proximo collocare.

Mihi hæc se cunda sententia videtur probabilior, quòd eam multò videam communiorem. Fateor tamen me rationem urgentem, quæ probetur, non reperiri. Probabiliter tamen suaderi potest primo: quia, ut supra vidimus, nequit Angelus esse in duobus locis simul, quin existat in medio; ergo non potest in alium se locum transferre, quin transeat similiter per medium: æquè enim hoc capti videtur difficile, & consequenter naturali virtuti Angeli non magis concedendum.

Deinde nullas exercere operationes Angelus potest in distans; ergo nec se in distans transferre. Tertio & præcipuè: Scriptura enim & Patres quoties loquuntur de motu Angelorum, de eo loquuntur quasi per medium factò: sic dicitur Satan, *Circuire, & perambulare terras*; & Angeli talem vel talem locum ingredi, ascendere, descendere, huc illuc deportare animas, &c. quæ omnes loquutiones motum innuunt, & transitum per medium.

Negare non possum S. Thomam hic, quest. 53. art. 2. obscurius hæc in parte loqui. Unde Suarez citatus, & alii quidam nostræ opinionis Auctores fatentur S. Thomam esse in contrariâ sententiâ. Alii nihilominus aiunt solum velle S. Thomam posse Angelum motu discreto ab extremo ad extremum transire, absque eo quod transeat per palmos intermedios, nempe ita ut eos sigillatim acquirat. Et sanè, ut rectè advertit Granada citatus, n. 12. ratio sancti Thomæ ostendere videtur eum hoc, & nihil aliud intendisse: dicit enim, si transiret per medium, fore ut darentur infinitæ mutationes discretæ, quod solum sequitur si singulos palmos sigillatim, dicto modo acquireret, non tamen si unum palmm totum simul occupet, sive priorem palmm relinquat sive retineat. Reliqua de motu Angelorum proponi solita, vel facilia sunt, vel in Philosophia tractata. De impetu verò, de quo fufam nonnulli hæc disputationem instituunt, latè dixi Disp. 13. de generatione per totam.

V.
Aliud hæc in re est de Angelo, aliud de re quapiam corporeâ.

VI.
Nequit Angelus in locum remotum per venire, non transiundo per medium.

VII.
Præcipua ratio cur Angelus in distans motu non transeat per medium.

VIII.
De mente S. Thomæ circa hunc Angelum motum, non satis constat.

Probabilis S. Doctoris explicatio.

